

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО СИГУРНОСТ И ИКОНОМИКА

НАУЧНИ ТРУДОВЕ

ТОМ X, 2024 Г.

Пловдив, 2025 г.

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

проф. д.п.н. Георги МАНОЛОВ – *главен редактор*; акад. Димитър ДИМИТРОВ; проф. д-р Нели БЕНЧЕВА; проф. д-р Йордан БАКАЛОВ; проф. д-р Томо БОРИСОВ; проф. д-р Васил ГЕОРГИЕВ; проф. д-р Валентина АЛЕКСИЕВА; проф. д-р Валентин ВАСИЛЕВ; проф. д-р Михаил МИХАЙЛОВ; проф. д-р Атанас ЛЪОНДЕВ; доц. д-р Атанаска ТУНТОВА; доц. д-р Руси ЯНЕВ; доц. д-р Милорад ЙОРДАНОВ; доц. д-р Петър ТОДОРОВ

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

проф. д.п.н. Георги МАНОЛОВ; акад. Димитър ДИМИТРОВ; проф. д.н. Любомир ТИМЧЕВ; проф. д-р Йордан БАКАЛОВ; проф. д-р Нели БЕНЧЕВА; проф. д-р Томо БОРИСОВ; проф. д-р Нели БЕНЧЕВА; проф. д-р Атанас ЛЪОНДЕВ; проф. д-р Михаил МИХАЙЛОВ; проф. д-р Валентин ВАСИЛЕВ; проф. д-р Васил ГЕОРГИЕВ; доц. д-р Атанаска ТУНТОВА; доц. д-р Руси ЯНЕВ; доц. д-р Милорад ЙОРДАНОВ; доц. д-р Петър ТОДОРОВ; проф. Даниел КЕРГОАТ – CNRC Национален център за социологически изследвания – Франция; проф. д-р Антонина ДЯКОНА – Университет за приложни науки ИСМА, Рига, Латвия; проф. д.н. Игор БРИТЧЕНКО – Държавно висше професионално училище „Мемориал на проф. Станислав Тарновски“, Полша; доц. д-р Александра ЙОВАНОВИЧ – Колеж по бизнес икономика и предприемачество, Белград, Сърбия; проф. д.н. Мариан МЕСАРОШ – Университет по управление на сигурността в Кошице, Словакия

Предложените материали изразяват личната позиция на авторите и не ангажират с нея Редакционния съвет и Редколегията на изданието.

Central and Eastern European Online Library

© Научни трудове на ВУСИ, том X, 2024

Пълнотекстово индексирано издание в www.ceeol.com

© Корица: Камелия Колева Алексиева, 2025

© Издателски комплекс ВУСИ, 2025

ISSN 2367-8526

HIGHER SCHOOL OF SECURITY AND ECONOMICS

SCIENTIFIC WORKS

VOL. X, 2024

Plovdiv, 2025

EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Georgi MANOLOV, DPS – *Chief editor*; Acad. Dimitar DIMITROV; Prof. Neli BENCHEVA, PhD; Prof. Yordan BAKALOV, PhD; Prof. Tomo BORISOV, PhD; Prof. Vasil GEORGIEV, PhD; Prof. Valentina ALEKSIEVA, PhD; Prof. Valentin VASILEV, PhD; Prof. Mihail MIHAYLOV, PhD; Prof. Atanas LYONDEV, PhD; Assoc. Prof. Atanaska TUNTOVA, PhD; Assoc. Prof. Rusi YANEV, PhD; Assoc. Prof. Milorad YORDANOV, PhD; Assoc. Prof. Petar TODOROV, PhD

EDITORIAL BOARD

Prof. Georgi MANOLOV, DPS; Acad. Dimitar DIMITROV; Prof. Lyubomir TIMCHEV, DSc; Prof. Yordan BAKALOV, PhD; Prof. Neli BENCHEVA, PhD; Prof. Tomo BORISOV, PhD; Prof. Neli BENCHEVA, PhD; Prof. Atanas LYONDEV, PhD; Prof. Mihail MIHAYLOV, PhD; Prof. Valentin VASILEV, PhD; Prof. Vasil GEORGIEV, PhD; Assoc. Prof. Atanaska TUNTOVA, PhD; Assoc. Prof. Rusi YANEV, PhD; Assoc. Prof. Milorad YORDANOV, PhD; Assoc. Prof. Petar TODOROV, PhD; Prof. Daniel KERGOAT – CNRC National center for Sociological Research – France; Prof. Dr. oec. Antonina DJAKONA – ISMA University of Applied Sciences, Latvia; Prof. Igor BRITCHENKO, DSc – State Higher Vocational School Memorial of Prof. Stanislaw Tarnowski, Poland; Assoc. Prof. Aleksandra JOVANOVIĆ, PhD – College of Business Economics and Entrepreneurship, Belgrade, Serbia; Prof. Ing. Marián MESÁROŠ, DSc – University of Security Management in Košice, Slovakia

The proposed materials represent the personal views of their authors and do not commit to it the Editorial Advisory Board and the Editorial Board of the issue.

Central and Eastern European Online Library

© Scientific works of HSSE, Vol. X, 2024
Full-text indexed edition at www.ceeol.com
© Cover: Kameliya Koleva Aleksieva, 2025
© Publishing complex HSSE, 2025

ISSN 2367-8526

СЪДЪРЖАНИЕ

Проф. д.п.н. Георги Л. Манолов

БЪЛГАРСКАТА ПОЛИТИЧЕСКА СИСТЕМА:
ПАЛИАТИВНА ПРОМЯНА ИЛИ РАДИКАЛНА РЕФОРМА 7

Проф. д-р Васил Георгиев

ЕВРОПЕЙСКАТА ОТБРАНА И ТРЪМП 2.0 21

Доц. д-р Руси Янев

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ЗЛОУПОТРЕБИ С ЕВРОФОНДОВЕ 48

Доц. д-р Веселин Лулански

РЕТРОСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ
НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА МЕТОДОЛОГИЯ 129

Илин Павлинов Димитров

ПРОУЧВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 174

Ники Митков Владов

КИБЕРСИГУРНОСТ И КИБЕРПРЕСТЪПНОСТ:
ИСТОРИЧЕСКА ПЕРСПЕКТИВА,
ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ И ПРАВНА РАМКА 206

УКАЗАНИЯ

ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА МАТЕРИАЛИТЕ
ЗА „НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ“ НА ВУСИ 240

CONTENTS

Prof. Georgi L. Manolov, DPS

THE BULGARIAN POLITICAL SYSTEM:

PALLIATIVE CHANGE OR RADICAL REFORM 7

Prof. Vasil Georgiev, PhD

EUROPEAN DEFENCE AND TRUMP 2.0.....21

Assoc. Prof. Rusi Yanev, PhD

COMBATING THE ABUSE OF EUROFUNDS48

Assoc. prof. Vesselin Loulanski, PhD

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE RESEARCH METHODOLOGY 129

Ilin Pavlinov Dimitrov

EXPLORING THE POTENTIAL AND CHALLENGES

OF MEDICAL TOURISM IN BULGARIA174

Niki Mitkov Vladov

CYBERSECURITY AND CYBERCRIME:

HISTORICAL PERSPECTIVE, THEORETICAL FOUNDATIONS

AND LEGAL FRAMEWORK206

INSTRUCTIONS

FOR PRESENTING THE MATERIALS FOR „SCIENTIFIC WORKS“ OF HSSE.....242

УКАЗАНИЯ

ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА МАТЕРИАЛИТЕ ЗА „НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ“ НА ВУСИ

Раздел I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. „Научните трудове“ на ВУСИ се издават в няколко научни направления: Политика, Икономика, Управление, Финанси, Туризъм, Право, Сигурност и др. „Научните трудове“ се издават в единно книжно тяло, а също така и в онлайн версия, поместена на сайта на ВУСИ – www.vusi.bg; също така са пълнотекстово индексирани издание в www.cceol.com.
2. Материалите трябва да имат оригинален научен принос и JEL код. JEL класификацията може да бъде намерена на следния линк: <https://www.aeaweb.org/econlit/jelCodes.php?view=jel>
3. Материалите се представят на един от работните езици на „Научните трудове“ – български, руски, английски, немски, френски. Резюмето и ключовите думи тях са съответно на английски език (ако текстът е на български език) и на български език (ако текстът е на чужд език). След основното заглавие и автора/ите по същия съответен начин се дават преведени заглавието и автора/ите.
4. Обемът на всеки материал е от 20 до 80 стр., формат 16 x 23 см, шрифт Segoe UI, 10 pt, разстояние Single, двустранно подравнено, отстъп на първия ред 1 см.
5. Авторите носят пълна отговорност за научната оригиналност и достоверност на резултатите, за стиловете и езиковото оформление на текстовете и резюметата.
6. Всеки автор може да участва в „Научните трудове“ само с един материал.
7. Материалите се предават в редакционната колегия от 1 септември до 10 октомври.
8. Всеки материал се представя в електронна версия (в MSWord format), която се изпраща на служебната електронна поща на членовете на Редколегията – info@vusi.bg.

Раздел II. ПРАВИЛА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ

1. Предоставените материали се рецензират от хабилитирани преподаватели в същото научно направление и се одобряват или отхвърлят от Редколегията на „Научните трудове“.

Раздел III. ТЕХНИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

1. Материалите трябва да са написани на MSWord 2003 (или на по-висока версия на програмата), като студиите се изпращат във файлов формат doc. Файлът не се архивира.
2. За форматирането на текста менютата на Word 2003 се настройват по следния начин:

Page setup:	<u>Margins:</u> Top – 2,5 cm; Bottom – 2,5 cm; Left – 2,25; Right – 2,25 cm
	Gutter – 0; Header – 1,5 cm; Footer – 1,5 cm
	<u>Paper Size:</u> 16 x 23 cm
Format:	<u>Font:</u> Segoe UI; Font style – Regular; Size – 10
	<u>Paragraph:</u> First line – 1 cm; Line Spacing – Single; Alignment – Justified; Indentation: Left – 0, Right – 0; Spacing: Before – 0; After – 0

3. Страниците не се номерират.
4. Първата страница се оформя по следния начин:
 - а) Най-горе на български и на английски език с **главни** букви се изписва „НАУЧНИ ТРУДОВЕ“ НА ВУСИ и научното направление.

б) След един празен интервал с **редовни** букви, 12 pt, **Bold**, се изписва заглавието на български език (ако текстът е на български език) или на съответния чужд език (ако текстът е на чужд език) и се центрира.

в) След празен интервал с **редовни** букви, 11 pt, **Bold**, се изписват имената на авторите – пълното собствено и фамилното име на автора/ авторите (в случай че са повече от трима, се допуска инициално съкращение на собствените имена), научните звания и степени на български език (ако текстът е на български език) или на съответния чужд език (ако текстът е на чужд език).

г) На следващия ред се изписва с **редовни** букви, 11 pt, *Italic*, учреждението, което авторът представя.

д) След един празен интервал по същия начин се изписват на английски език заглавието, имената на авторите и учреждението, което представят, само че всички 10 pt (ако текстът е на български език) или на български език (ако текстът е на чужд език).

е) След един празен интервал с **редовни** букви се изписва **Abstract**: и на английски език с *Italic* се помества резюмето. На нов ред също с малки букви се изписва **Keywords**: и на английски език също с *Italic* се пишат ключовите думи (и двете 9 pt) (ако текстът е на български език); или се дават **Резюме**: и **Ключови думи**: (ако текстът е на чужд език).

ж) След един празен интервал следва изложението.

5. За основния текст се използва автоматично пренасяне: Tools – Language – Hyphenation – Automatically hyphenate document.

6. Заглавията на отделните части/точки са с букви Small Caps, **Bold**, 11 pt, центрирани. Преди и след заглавията на разделите се оставя празен интервал.

7. Забележките под линия са: двустранно подравнени, шрифт Segoe UI, 8 pt, разстояние Single, разстояние отгоре, отдолу, отляво и отясно – 0 см, отстъп на първия ред на абзаца – 0 см.

8. След един празен интервал от основния текст следва **Библиография**, 9 pt, центрирана, като при оформянето се спазват азбучният ред по фамилия на автора и стандартът за библиографско описание; висящ първи ред – 0,8.

9. Таблицы, фигури и източници

а) Таблиците, графиките и фигурите са черно-бели, вграждат се софтуерно в текста, номерацията им е с арабски цифри.

б) Думата **Таблица** се изписва изцяло, с **редовни** букви, **Bold**, *Italic*. Заглавието на таблицата се изписва на същия ред, с **редовни** букви, само **Bold**, без отстъп, двустранно подравнено, преди таблицата. Текстът и имената на величините в анетките започват с главна буква, а в края им не се поставя точка.

в) Допустимата максимална ширина на фигурите и графиките е 11,5 см (пропорционално). Думата **Фигура** се изписва с **редовни** букви, **Bold**, а заглавието на фигурата се изписва на същия ред, с **редовни** букви, но **Bold**, *Italic*, без отстъп, двустранно подравнено, преди фигурата.

г) Източниците на таблици, графики и фигури се посочват под тях: **Източник**: и следва текстът, 8 pt, *Italic*.

10. Математическите формули и уравнения се номерират в десния край на печатното поле с арабски цифри във вида (1), (2) и т.н.

11. Библиографските позовавания се посочват в текста с номера, **след като са подредени по азбучен ред в Библиографията**; номерата им се поставят в квадратни скоби, например [1; 3] и т.н., а посочените страници от източниците с двоеточие: [1: 73].

12. В края се изписват имената на автора/ите и се посочват неговият/техният адрес, тел., e-mail, коя институция представлява/т. Упоменава се и кой е водещият автор.

INSTRUCTIONS

FOR PRESENTING THE MATERIALS FOR „SCIENTIFIC WORKS“ OF HSSE

Section I. GENERAL PROVISIONS

1. „Scientific works“ of HSSE is issued in several scientific areas: Politics, Economics, Management, Finance, Tourism, Law, Security, and etc. „Scientific works“ shall be issued in a single booklet form, but also in an online version posted on the website of HSSE – www.vusi.bg; and are also a full-text indexed edition at www.ceeol.com.
2. The materials must have an original scientific contribution and a JEL code. The JEL classification can be found at the following link: <https://www.aeaweb.org/econlit/jelCodes.php?view=jel>
3. The materials are presented in one of the working languages of „Scientific works“ – Bulgarian, Russian, English, German, and French. The abstract and keywords to each of them are in English (if the text is in Bulgarian language) and in Bulgarian (if the text is in a foreign language). The title and author/s are given translated after the main title and the author/s in the same relevant way.
4. The volume of each material is from 20 to 80 p., format 16 x 23 cm, with font Segoe UI, 10 pt, distance Single, justified text, indent the first line 1 cm.
5. Authors are fully responsible for the scientific originality and authenticity of the results of the stylistic and linguistic layout of the texts and summaries.
6. Each author can participate in „Scientific works“ with only one material.
7. The materials are delivered to the Editorial Board from September 1 to October 10.
8. Each material is presented in electronic version (in MSWord format), which is sent to the official e-mail to members of the Editorial Board – info@vusi.bg.

Section II. TERMS OF PUBLICATION

1. The provided materials are reviewed of habilitated teachers in the same scientific field and be approved or rejected by the Editorial Board of „Scientific works“.

Section III. TECHNICAL INSTRUCTIONS

1. Materials must be written in MSWord 2003 (or a higher version of the program) as a disk studios are saved in file format doc. The file is not archived.
2. For text formatting the menus in Word 2003 is configured as follows:

Page setup:	<u>Margins:</u> Top – 2,5 cm; Bottom – 2,5 cm; Left – 2,25; Right – 2,25 cm
	Gutter – 0; Header – 1,5 cm; Footer – 1,5 cm
	<u>Paper Size:</u> 16 x 23 cm
Format:	<u>Font:</u> Segoe UI; Font style – Regular; Size – 10
	<u>Paragraph:</u> First line – 1 cm; Line Spacing – Single; Alignment – Justified; Indentation: Left – 0, Right – 0; Spacing: Before – 0; After – 0

3. The pages are not numbered.
4. The first page is formed as follows:
 - a) At the top in Bulgarian and English in capital letters is shown „Scientific works“ of HSSE and the scientific direction.

b) After a space in **regular** letters, 12 pt, **Bold**, displays the title of the Bulgarian language (if the text is in Bulgarian language) or in the respective language (if it is a foreign language) and is centered.

c) After a space with **regular** letters, 11 pt, **Bold**, the names of authors – the full first and last name of author/authors (if more than three are allowed initials acronym of own names) academic titles and degrees in Bulgarian (if the text is in Bulgarian language) or in respective foreign language (if it is a foreign language) are written.

d) The next line displays with **regular** letters, 11 pt, *Italic*, the institution which the author presents.

e) After a space title, the authors' names and institution, which present are shown only that all 10 pt (if the text is in Bulgarian language) or in Bulgarian language (if it is a foreign language) in the same way in the English language.

f) After a space with **regular** letters written **Abstract:** in English with *Italic* is placed the summary. On a new line also with **regular** letters are written the **Keywords:** and in English also in *Italic* the keywords are written (both 9 pt) (if the text is in Bulgarian language); or a **Резюме:** and **Ключови думи:** (if the text is in a foreign language).

g) After a space the exposition follows.

5. For the main text is used automatic hyphenation: Tools – Language – Hyphenation – Automatically hyphenate document.

6. The titles of individual parts/items are letters SMALL CAPS, **Bold**, 11 pt, centered. Before and after the section headings is allowed a blank space.

7. The footnotes are: justified text, font Segoe UI, 8 pt, distance Single, off the top, bottom, left and right – 0 cm, indent the first line of the paragraph – 0 cm.

8. After a blank space from the basic text should follow **BIBLIOGRAPHY**, 9 pt, centered, as in the shaping are respected alphabetical order by surname and ISBDs; hanging first row – 0,8.

9. Tables, figures and sources

a) The tables, charts and figures are in black and white, they are incorporated into the text, their numbering is with Arabic numerals.

b) The word **Table** is written entirely in **regular** letters, **Bold**, *Italic*. The title of the table is displayed on the same line, in **regular** letters, only **Bold**, without indentation, justified text before the table. The text and the names of the parameters in the header begin with a capital letter, and they do not end with a point.

c) The maximum permissible width of the figures and the charts is 11,5 cm (proportionately). The word **Figure** is shown in **regular** letters, **Bold**, and the title of the picture is displayed on the same line, in **regular**, but **Bold**, *Italic*, without indentation, justified text before the figure.

d) The sources of tables, graphs and figures indicated below: **Source:** and follows the text, 8 pt, *Italic*.

10. The mathematical formulas and equations are numbered on the right edge of the printing area with Arabic numerals in the form (1), (2) etc.

11. The bibliographic references are given in the text with numbers after they are arranged in an abstract order in the Bibliography; their numbers are placed in square brackets, for example [1; 3 – 7], etc., and those pages of sources: [1: 73].

12. At the end the names of the author/s, his/their addresses, telephones, e-mails are indicated. It is referred and who is the leading author.

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО СИГУРНОСТ И ИКОНОМИКА

НАУЧНИ ТРУДОВЕ НА ВУСИ
Том X, 2024 г.

Българска
Първо издание

Главен редактор: проф. д.п.н. Георги Любенов Манолов
Редактор: Олга Емилова Златанова
Коректор: Камелия Колева Алексиева
Предпечат: Камелия Колева Алексиева
Корица: Камелия Колева Алексиева
Издава: Издателски комплекс ВУСИ

Издателски комплекс • Дигитален печат • Рекламно студио
e-mail: pechatnica@vusi.bg; tel.: +359 884 557 841; +359 882 392 740

ISSN 2367-8526

Пловдив, 2025
